

Праця – ефективний засіб формування предметно-практичної компетенції дошкільників

Тип консультації: груповий

Дошкільна освіта як перша самоцінна ланка має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал, орієнтуватися на загальнолюдські й національні цінності.

Відповідно до вікових можливостей дітей на основі компетентнісного підходу визначено зміст Державного стандарту дошкільної освіти, який передбачає сформованість мінімально достатнього та необхідного рівня освітніх компетенцій дитини перших 6 (7) років життя. Набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності і вимагає практичного засвоєння нею системи елементарних знань про себе та довкілля, моральних цінностей, умінь доречно застосовувати набуту інформацію. Особливу роль у соціально-особистісному розвитку дитини займає предметно-практична компетенція, яка, як результат роботи освітнього напрямку «Дитина у світі культури», передбачає «...обізнаність з працею дорослих, вияв інтересу і поваги до професій, здатність брати участь у спільній праці з дорослими, дітьми; творчий вияв себе у самостійній предметно-практичній діяльності...».

Важливою умовою формування предметно-практичної компетенції є залучення дітей до трудової діяльності. **Трудова діяльність** – широке поняття, що узагальнює різні види праці, які складаються з ряду трудових процесів. Оволодіння предметно-практичною діяльністю – це перш за все опанування трудовим процесом, його компонентами в єдності, зв'язках. **Трудовий процес** – своєрідна одиниця трудової діяльності, в структурі якого виразно представлені всі компоненти трудової діяльності: мета праці, матеріал і трудове обладнання (інструменти); набір трудових дій людини з перетворення матеріалів за допомогою інструментів; досягнутий результат праці, що задовольняє потреби людини як реалізація мети; мотиви праці. Саме тому в процесі формування предметно-практичної компетенції дітей важливим є навчити їх визначати мету праці, досягати бажаного результату, володіти трудовими вміннями і навичками, планувати трудовий процес. Вихователю ЗДО необхідно знати особливості їх розвитку у дітей.

Передумовою для виникнення **мети праці** є цілеспрямовані дії, що з'являються в предметній діяльності дитини ще в ранньому віці. У молодшому дошкільному віці дитина починає пов'язувати свої дії з результатом, що сприяє появі цілеспрямованих результативних дій. Однак цільова установка праці на перших порах нестійка. Розвиток її йде від

прийняття мети праці, запропонованої дорослим, до самостійної постановки мети; від близьких цілей (наприклад, полити рослини) – до віддалених у часі (наприклад, виростити квітник і т. і.). Умовами виникнення і розвитку мети праці є її доступність розумінню дитини (навіщо це треба зробити, який отримати результат), наочна представленість передбачуваного результату у вигляді малюнка, конструкції, близькість результату в часі, посиленість його досягнення. Якщо мета більш віддалена в часі, то необхідно виділити проміжні завдання: посадити насіння, поливати, щоб з'явилися сходи, потім бутони, і т. п. Здатність приймати, а потім і самостійно ставити мету праці краще розвивається в тому випадку, якщо дитина отримує значимий для неї чи для близьких результат, який можна використовувати в грі або для задоволення інших потреб.

Головним компонентом трудової діяльності є **результат**. Суспільна спрямованість результату праці, яка усвідомлюється вже до середнього дошкільного віку, дозволяє формувати розуміння необхідності праці для інших, виховує повагу до результату праці та людей, які працюють. Результат виступає як матеріалізована мета праці, наочна міра витрати трудових зусиль.

Усвідомлення результату праці відбувається у дітей в 3 роки за умови навчального впливу дорослого. Цьому сприяють:

а) встановлення вихователем зв'язку результату з метою і діяльністю, значущою для дітей. У цьому випадку результат очікується дітьми, а його отримання усвідомлюється як завершення праці, як його найголовніший компонент. Наприклад, необхідність в ході гри нагодувати ведмедика визначає мету – зробити для ведмедика чашку. Зроблена чашка – очікуваний результат праці, який дозволяє зв'язати його з метою і усвідомити цей результат як досягнуту мету;

б) використання результату праці в діяльності дітей, що дозволяє побачити і зрозуміти практичну необхідність результату, його значущість для всіх дітей, прагнення отримати його у власній трудовій діяльності: випрати плаття для ляльки і нарядити її до свята; зробити ліхтарики і прикрасити ними ялинку для ляльок; накрити стіл до сніданку, щоб усім дітям було зручно і приємно, і т. п.

Необхідність досягти певного результату спонукає дитину до **оволодіння трудовими вміннями**, що є важливим компонентом трудового процесу і чинником становлення предметно-практичної компетенції дошкільника. Дитина ніколи не досягне результату праці, яким привабливим він не був, якщо вона не володіє трудовими діями. Саме оволодіння трудовими вміннями і навичками робить процес праці доступним, посильним і радісним. А рівень засвоєння дітьми трудових умінь і навичок впливає на формування такої особистісної якості, як самостійність, яка виявляється і в більшій незалежності від дорослих, і в прагненні допомогти молодшим, одноліткам, що, в свою чергу, забезпечує дитині нове положення в дитячому колективі, змінює його соціальні зв'язки.

Однак оволодіння окремими прийомами, окремими трудовими діями ще не забезпечує швидкого досягнення результату. Будь-який трудовий процес включає ряд послідовних трудових дій, використання різноманітних матеріалів, інструментів у певній послідовності. Звідси важливо, щоб дитина засвоїла весь набір трудових дій з матеріалом та інструментами, що

становить той чи інший процес праці. Послідовне його здійснення вимагає вміння планувати трудову діяльність.

Становлення вміння **планувати трудовий процес** (визначити мету, відповідно до неї підібрати матеріал, підібрати і організувати обладнання, визначити порядок трудових дій і т. д.) залежить від того, наскільки чіткі і диференційовані в дітей знання про структуру конкретного трудового процесу і організації його дорослим. Наявність таких знань дозволяє дитині уявити хід трудового процесу, планувати його послідовність, і навпаки, відсутність їх веде до того, що дитина не справляється з попереднім плануванням праці, не досягає результату.

На початку попереднє планування трудової діяльності дітей здійснюється повністю вихователем: він пояснює мету праці, відбирає необхідні матеріали та інструменти, розташовує їх біля кожної дитини в певному порядку, показує або нагадує послідовність трудових дій. Оволодіваючи трудовими діями та процесом праці в цілому, діти поступово переходять до самостійного елементарного планування, яке проходить ряд етапів.

Спочатку діти, з'ясувавши мету праці, відразу прагнуть її виконати, не плануючи заздалегідь свою діяльність, послідовність її, не готують необхідні матеріали та трудове обладнання, тому діяльність їх хаотична, неекономна по витраті сил і часу. Не вміючи організувати свою працю, діти часто втрачають мету, не досягають результату. У цих випадках завдання вихователя полягає в тому, щоб організувати планування діяльності у відповідності з метою праці: відібрати необхідні матеріали, уявити послідовність операцій, а якщо праця колективна, домовитися про взаємодію. Потім формується вміння самостійно планувати і організовувати працю: перш ніж приступити до роботи, дитина відбирає матеріали, інструменти, готує робоче місце і вирішує, що і в якій послідовності буде робити. Найбільш складним є планування дітьми (6-7 років) колективної роботи: розподіл трудових дій або обов'язків у підгрупі.

Оволодіння плануванням сприяє значному поліпшенню якості результату праці дитини.

Участь у праці, досягнення результату і його використання змінюють ставлення дітей до праці, мотиви праці, тобто те, заради чого дитина трудиться. Результативність праці вже у дітей дошкільного віку залежить від того, які мотиви, сформульовані дорослими, спрямовують їх діяльність. Суспільні мотиви праці, як найбільш цінні, виникають вже в дошкільному віці. Однак провідними вони стають не відразу. Для молодших дошкільнят характерним є інтерес до зовнішньої сторони діяльності: до трудових дій, до знарядь праці, потім до результату. Суспільні мотиви трудової діяльності складаються під впливом наступних умов:

- знань про результати праці, їх суспільну значущість і необхідність людям, а потім знань про суспільну значимість праці в житті людей;
- суспільного використання в дошкільному навчальному закладі і сім'ї (наприклад, в колективній грі) результатів праці, досягнутих дітьми;
- організації практичної діяльності дітей, спрямованої на надання допомоги дорослим, одноліткам, молодшим дітям;
- оцінки результатів праці дорослим, значимості їх для інших людей (виготовлення для малюків іграшок-саморобок або ремонт книг і т. п.).

Діти вже молодшого та середнього дошкільного віку, починаючи керуватися суспільними мотивами, намагаються виразити їх у мовленні, пояснюючи свої трудові наміри бажанням зробити потрібне для інших: «Допомогти няні змінити рушники, щоб дітям було приємно руки витирати» і т. п. Але для дітей цього віку сильним поштовхом до праці є і ставлення дорослого до тих чи інших вчинків. Дошкільники часто пояснюють своє прагнення трудитися тим, що їм: «наказали» дорослі, бажанням отримати похвалу, схвалення вихователя або батьків. Старші діти все частіше пояснюють свої наміри трудитися бажанням зробити щось потрібне для інших. Поступово під керівництвом дорослих значущі суспільні мотиви являються внутрішньою мотивацією самої дитини.

Таким чином, оволодіння трудовими процесами, їх компонентами в єдності є початком становлення трудової діяльності дітей і важливою умовою формування предметно-практичної компетенції.

Трудові процеси поступово складаються у такі види праці як самообслуговування, господарсько-побутова, праця у природі, ручна (художня) праця. Залучаючи дітей до трудової діяльності, педагоги використовують різноманітні форми організації праці: доручення, чергування та колективна праця, враховуючи рекомендації з трудового виховання до освітнього напрямку Базового компонента дошкільної освіти «Дитина у світі культури».

Із контекстом Базового компонента дошкільної освіти узгоджуються й вимоги чинних програм стосовно реалізації завдань трудового виховання дітей. Зокрема, окремим розділом подано цей важливий змістовний напрям освітньої роботи у таких комплексних програмах:

- Впевнений старт;
- Я у Світі;
- Дитина;
- Дитина в дошкільні роки;
- Українське дошкілля.

У цих програмах чітко окреслено низку завдань щодо залучення дітей до різних видів праці, форми організації дитячої праці, показники розвитку вихованців у ній.

Чинники зниження інтересу дошкільників до праці

Останніми десятиліттями питанням трудового виховання дітей дошкільного віку в Україні не приділяли належної уваги. Ця негативна тенденція склалася на фоні загальних соціально-економічних негараздів. Як наслідок – деформація світосприйняття і світорозуміння дітей, не привчених бачити у праці основу людського існування, самовиявлення, самоствердження, самореалізації і звиклих до споживацької позиції.

Дослідження, проведені у ЗДО, виявили низку проблем в організації дитячої праці, вихованні дітей засобами трудової діяльності незважаючи на те, що предметно-практична діяльність посідає третє місце серед інших видів дитячої діяльності після ігрової та навчально-пізнавальної, інтерес дошкільників до праці дорослих і самостійного виконання практичних завдань невисокий (його проявляють лише 7 – 12% дітей).

Види праці дошкільників

Визначені у Базовому компоненті дошкільної освіти орієнтири формування предметно-практичної компетенції досягаються планомірним розв'язанням тих освітніх завдань щодо розвитку, виховання, навчання дітей і того змістовного наповнення їхньої праці, які окреслені чинними програмами. Насамперед, важливо вчасно й систематично залучати вихованців до таких видів праці, як:

- самообслуговування;
- господарсько-побутова праця;
- праця в природі;
- ручна (художня) праця.

Самообслуговування – це діяльність, спрямована на задоволення повсякденних особистих життєвих потреб, пов'язаних з необхідністю догляду за тілом, одягом, взуттям тощо (умивання, зачісування волосся, одягання, прибирання ліжка тощо). У процесі самообслуговування діти активно засвоюють необхідні навички, знання про власне тіло, предмети особистої гігієни, організацію гігієнічних процедур, набувають практичного досвіду самостійності. Щоденно виконуючи елементарні завдання із самообслуговування, дошкільники привчаються до систематичної праці й починають розуміти, що всі (дорослі і діти) мають певні обов'язки, виконання яких не слід перекладати на інших.

Елементами самообслуговування діти починають оволодівати з раннього віку, намагаючись самостійно вмитися, одягтися, поїсти та інше. Спочатку дії дітей досить обмежені, невпевнені, не завжди вдалі. Однак, якщо дорослі терпляче, послідовно та регулярно привчають дітей обслуговувати себе, використовують при цьому ігрові прийоми, показ і пояснення правильних способів дій, допомогу, спільне з дитиною виконання, постійні заохочення і вправлення у практичній діяльності, то згодом малюки оволодівають навичками самообслуговування.

Досягнення дитини в самообслуговуванні важливо підтримувати і схвалювати.

Господарсько-побутова праця спрямована на дотримання чистоти і порядку в приміщенні, на ділянці, допомогу дорослим під час організації побутових процесів. Вона пронизує повсякденне життя дітей у дошкільному закладі й удома, забезпечує необхідний комфорт, хоча її результати не такі помітні, як в інших видах практичної діяльності. Господарсько-побутова праця сприяє вихованню в дітей бережливого, заощадливого ставлення до речей, прагнення їх раціонально використовувати, уміння помічати безлад і готовність його усувати.

Молодші дошкільники засвоюють початкові уявлення про господарсько-побутову працю дорослих удома і в закладі, зокрема про:

- миття посуду, підлоги;
- витирання пилу;
- приготування їжі;
- зміну постільної білизни;
- прання, прасування.

Вони охоче допомагають дорослим у цих справах, виконуючи елементарні трудові завдання, при цьому нерідко захоплюються процесом і перетворюють працю на гру, а під час ігрової діяльності активно наслідують дії дорослих у побутовій праці.

Старші дошкільники, прагнучи до самостійності й активності, демонструють більше впевненості у своїх силах не лише при самообслуговуванні. Вони готові включатися на рівні з дорослими у нескладну господарсько-побутову працю, як от:

- сервірування столу;
- складання і миття іграшок, чайного посуду;
- прання лялькового одягу, дрібних дитячих речей;
- підмітання;
- чищення килимка пилососом тощо.

Завдання дорослого – навчити дітей:

- – виконувати трудові процеси цілісно – від осмислення мети до одержання результату та прибирання робочого місця;
- оволодівати способами виконання трудових дій і запобігання травматизму;
- самостійно контролювати якість роботи.

Праця в природі передбачає трудову діяльність з об'єктами природи на городі, у квітнику, в садку, куточку живої природи, як-от:

- догляд за рослинами і тваринами;
- обробіток ґрунту;
- прибирання земельної ділянки тощо.

Це продуктивна праця, її кінцева мета конкретна і зрозуміла – виростити овочі, квіти, ягоди, підгодувати пташок тощо. Хоча така мета й доступна дошкільникам, проте вона віддалена в часі й потребує від дітей довготривалих фізичних, вольових, розумових зусиль, послідовної, копіткої роботи, постійного контролю, відповідальності за інше життя.

Як бачимо, праця в природі створює сприятливі умови для емоційно-ціннісного, соціально-морального, пізнавального розвитку дітей, збагачує рухову сферу, а праця, організована на свіжому повітрі, загартовує організм, зміцнює нервову систему.

Упродовж дошкільного віку вихователь поступово залучає дітей до праці в природі. Молодші дошкільники вже здатні виконувати нескладні трудові дії (збирати осіннє листя на ділянці, протирати листя кімнатних рослин, поливати вазони, годувати птахів тощо). Із часом, наслідуючи дії дорослих, діти набувають уміння діяти самостійніше й у старшому дошкільному віці, здатні виконувати складніші види роботи (висівати насіння овочів, декоративних квітів, саджати коренеплоди тощо).

Ручна (художня) праця – цікавий вид праці, пов'язаний з виготовленням виробів з різноманітних матеріалів (паперу, картону, тканини, природного і покидькового матеріалу тощо). Під час ручної (художньої) праці використовують різні техніки роботи з матеріалами, беручи за основу сучасне і народне декоративно-прикладне мистецтво.

Цей вид праці має особливе значення для морального і креативного розвитку дітей. Адже виготовлення різних виробів, зокрема і виробів декоративно-прикладного мистецтва, дає дітям змогу проявляти

винахідливість, кмітливість, фантазію, розвивати конструкторські та художні здібності. Крім того, виготовляючи прикраси для приміщення чи майданчика, подарунки для інших дітей чи дорослих (іграшки-саморобки, сувеніри, ялинкові прикраси, закладки для книг, вітальні листівки, вишиті серветки тощо), діти привчаються виявляти емпатію, доброзичливість, безкорисливість у стосунках із соціумом, отримувати задоволення від рукотворної краси, бажання зробити приємне знайомим і незнайомим людям.

Оскільки ручна (художня) праця потребує від виконавця достатніх умінь і навичок роботи з деякими інструментами, технічними приладами і пристроями, певних знань про властивості матеріалів, належного рівня довільної уваги, пам'яті, мислення, уяви, розвитку фізичних і вольових якостей, цей вид праці посідає повноцінне місце у житті старших дошкільників, а у роботі з молодшими застосовується фрагментарно, зважаючи на обмежений діапазон можливостей дітей.

Форми організації дитячої праці в дошкільному закладі

Традиційно формами організації праці дітей в дошкільному навчальному закладі є:

- доручення;
- чергування;
- колективна праця.

Доручення – найпоширеніша форма участі дітей у посильній трудовій діяльності. Сутність його в тому, що на дитину покладається конкретне завдання, яке вона повинна виконати сама або з допомогою ровесника чи дорослого. Доручення використовують на кожному віковому етапі в усіх видах праці. Зазвичай діти отримують їх від дорослого.

Упродовж дня можна пропонувати дітям різні доручення за:

- складністю – прості, складні;
- способом організації виконавців – колективні, підгрупові, індивідуальні;
- тривалістю виконання – довготривалі, короткотривалі, епізодичні;
- змістом відповідно до різних видів дитячої праці, пов'язані з – іграми;
- організацією занять і побутових процесів;
- виконанням прохань дорослих або інших людей.

Доручення для молодших дошкільників носять епізодичний короткотривалий характер. Вони нескладні за змістом і зорієнтовані на близький результат (принести стілець, подати книгу, чашку, покласти на місце іграшки, насипати зерняток пташкам тощо). Малюки виконують їх у звичній, зрозумілій ситуації повсякденного життя (допомагають дорослим у сервіруванні столу, підготовці до ігор, прогулянок, занять, прибиранні в ігровому куточку, наведенні ладу на книжковій полиці тощо). Набуваючи елементарних навичок господарсько-побутової праці, діти прагнуть виконати складніші завдання за рахунок збільшення кількості трудових дій, при цьому захоплюються процесом і нерідко перетворюють його на гру. Ось чому важливо орієнтувати молодших дошкільників на конкретний результат, використовуючи значимі для них мотивування завдань.

Тож основною метою трудового виховання молодших дошкільників є формування в них:

- інтересу до праці і бажання виконувати доручену справу старанно;
- уміння працювати підгрупами (по 2-3 особи).

Діти старшого дошкільного віку починають повніше усвідомлювати значущість праці, сприймають її як корисну, необхідну, важливу справу, виявляють зацікавленість в її успішному виконанні. Їх предметно-практичні дії поступово ускладнюються, відокремлюються від гри, набувають характеру і змісту певних трудових операцій, спрямовуються на позитивний результат. Від епізодичних короткотривалих доручень діти переходять до виконання постійних обов'язків, триваліших завдань.

Якщо молодші дошкільники мотивують свою працю тим, що так вимагає дорослий або так хочеться їм самим, то в старшому дошкільному віці мотивація стає більш суттєвою: досягти якісних результатів при виконанні доручення, щоб допомогти оточуючим, заслужити довіру авторитетної людини, принести користь, радість іншим тощо.

Дітям 5-6-ти років дають складніші доручення, зокрема ті, які пов'язані з проханням або зверненням до інших осіб. Змістом доручень старшим дошкільникам є організаційні вправи, які виховують уміння розподіляти свій час, приймати рішення, узгоджувати свої дії з діями інших. Дітям, які ще не мають сформованих практичних умінь і навичок, можна надавати індивідуальну допомогу, додатково пояснювати і показувати окремі прийоми чи послідовність дій, частіше позитивно оцінювати їхні практичні зусилля. Важливо підтримувати ініціативу вихованців, які відповідально, старанно, із зацікавленістю у якісному результаті виконують доручену справу.

Чергування – складніша порівняно з дорученнями форма організації праці. Воно полягає у систематичному виконанні дитиною трудових обов'язків упродовж певного часу.

Діти раннього віку і молодші дошкільники зазвичай беруть участь у підготовці матеріалів до занять, допомагають вихователю доглядати за кімнатними рослинами, складати іграшки тощо без залучення до чергувань, а просто виконуючи нескладні доручення. Як форму організації праці чергування запроваджують для дітей п'ятого року життя.

Діти поетапно навчаються виконувати традиційні обов'язки чергових по їдальні, заняттях, куточку природи. Практика засвідчує, що доцільно урізноманітнювати види чергувань, зокрема, організувати й чергування в ігрових осередках, на ігровому майданчику тощо. Таке варіювання дає змогу ширше охоплювати вихованців трудовими завданнями, що оптимізує процес формування впродовж дошкільного віку таких базових якостей дитячої особистості, як відповідальність, самостійність, працелюбність, самовладання тощо.

За чинними програмами розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку можна простежити, як поступово розширюється система чергувань, ускладнюються обов'язки чергових, підвищуються вимоги до їх виконання, а саме:

- із початку навчального року організовують чергування 4-річних дітей по їдальні;
- із другої половини року вводять чергування по заняттях;
- 5 – 6-річні дошкільники протягом року чергують по їдальні, заняттях та куточку живої природи.

Організація чергувань передбачає чітку систему почергового призначення дітей черговими по їдальні, заняттях та куточку живої природи, можливість гнучкої заміни чергових з урахуванням об'єктивних обставин і суб'єктивних чинників, а також облаштування місць збереження інвентарю, визначення робочого місця, кола обов'язків і послідовності їх виконання.

Чергування організовують так, щоб кожна дитина періодично виконувала різні види роботи.

Колективна праця – важливий засіб формування у дітей комунікативних взаємин шляхом їх залучення до спільної роботи. Участь у колективній праці дає дітям змогу зрозуміти необхідність дотримання загальноприйнятих норм і правил взаємодії, формує націленість на успіх загальної справи, готовність підпорядковувати особисті бажання і наміри колективним цілям, допомагати іншим і за потреби звертатись за допомогою, задовольняє прагнення дитини до самовиявлення, самореалізації, самоствердження.

Колективну працю організовують саме зі старшими дошкільниками 1-2 рази на тиждень. Діти здатні колективно виконувати роботу з прибирання групового приміщення, куточка живої природи, книжкового, ігрового, фізкультурного осередків, ігрового майданчика. Особливо зацікавлює дітей спільна з дорослими праця, де є нагода відчувати себе на рівні зі старшими, продемонструвати власну спроможність та значущість, що є важливим проявом дорослішання.

Організовуючи колективну працю, вихователь має продумати її мету, зміст, чітко розподілити завдання так обов'язки між дітьми так, щоб кожній дитині знайти посильну роботу. Під час праці слід тримати в полі зору всіх дітей групи, скеровуючи їхні дії допомогою і взаємодопомогою, нагадуваннями і підказками, показом і роз'ясненням окремих прийомів тощо. Після закінчення роботи важливо звернути увагу дітей на її результати, оцінити трудові зусилля, ставлення кожної дитини до виконання дорученої частки справи.

Для колективної праці дітей організовують фронтально або підгрупами. Об'єднання дітей є ефективним за наявності в них досвіду співробітництва, предметно-практичними навичками. Залучення молодших за віком дітей до групи старших для виконання спільного трудового завдання – важливий прийом навчання взаємодії у найближчому соціумі в умовах різновікової групи дошкільного навчального закладу і родини.

Особливості організації дитячої праці та її оцінювання

Організовуючи трудову діяльність вихованців, педагог має враховувати їхні інтереси, уподобання, здібності, індивідуальні можливості. Це не означає, що дитяча праця є аналогом розваг. Дитина має докласти фізичних, інтелектуальних, моральних, емоційних, вольових зусиль, щоб виконати завдання. Відповідність природі дитини, її станам і настроям, адекватна індивідуальна й колективна мотивація стимулюють дошкільників до праці, дають їм змогу відчувати задоволення від трудового процесу і від досягнення мети. Без цього трудові доручення, чергування, колективна праця стають сумною повинністю.

Слід пам'ятати: отриманий результат не завжди є показником трудових зусиль дошкільника. Буває, що дитиною докладено максимум старанності, сумління, але якість виконаної роботи, на погляд дорослого, незадовільна. Неприпустимо в такому разі оцінювати результат як негативний. Необхідно підтримати дитину, висловити віру в її можливості, дати відчуття, що її праця потрібна. Для формування позитивного ставлення до трудової діяльності важливо спиратися на власну ініціативу дошкільників, яку слід, не лише виявляти і підтримувати, а й заохочувати. Слід відмовлятися від жорстокої регламентації, авторитарності, створюючи атмосферу доброзичливості, взаємодопомоги, творчого пошуку.

Систематичне залучення дітей дошкільного віку до різних видів і форм організації посильної праці у відповідних віку межах їхньої предметно-практичної діяльності сприяє створенню у них «враження серйозної праці, без якої життя людини не може бути ні гідним, ні щасливим», як зазначав К. Ушинський.

